

FATABUREN 1968

fataburen

Nordiska museets och Skansens årsbok 1968

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1968

Redaktion: Gösta Berg · Sam Owen Jansson · Skans Torsten Nilsson ·
Christian Axel-Nilsson

Redigerad av Ernst-Folke Lindberg

Layout: Torsten Stääf

Tryck: Tryckeribolaget Ivar Hæggström AB 1968

Pärmens färgbild: »Tidsreportage. La béguine.» Detalj från oljemålning av Otte Sköld, 1931. Moderna Museet.

Det stora gästabudet i Hälsingland

I november 1967 förvärvade Nordiska museet en svit målade bonader från kapten A. Hennings stärbhus i Stockholm. Bonaderna hade på 1920-talet inköpts av kapten Henning hos en antikvitetshandlare på Blasieholmen. Någon uppgift om proveniens utöver detta förelåg inte.

Bonadssviten är daterad 1668 och utgöres av sönderklippta bonadsdelar, som dock har ett tydligt inbördes sammanhang och som har ingått i en och samma rumsinredning. Det är alltid en glad överraskning, när så förgängligt material av äldre datum kommer i dagen och därtill daterat. Endast två gånger tidigare har Nordiska museets samlingar tillförts hela rumsinredningar från 1600-talet, nämligen 1934 och 1952, bägge från Hälsingland. Detta tredje förvärv är – ehuru i defekt skick – väl värt en presentation.

Materialet består sannolikt av både hampa och lin. Väven är grov. Större delen är utförd i tuskaft, några få stycken i kypert. Färgen är delvis mycket väl bibehållen och flagnar endast obetydligt trots den omilda behandling den varit utsatt för – nötning, vattenskador och minst 40 års förvaring i rullat skick i torra lokaler. Målaren har använt limfärg. Färgskalan är dämpad och föga varierad. Grått, rött och svart dominerar. Bo-

nadsdelarna kan sammanfogas i två partier. Det ena utgöres av ett gavelfält, avsett för en ryggåsstuga eller möjligen ett tredingstak. Längden är ca 4,70 m och största höjd 1,20 m. Överdelen är defekt och avslutningen upptill kan ej fastställas. Mittpartiet är emellertid oskadat. Den andra delen är en sammanhörande svit av rektangulära fält med figurmåleri, inramade av bårder och dekorativa mellanpartier. Höjden är ca 1 m, den sammanlagda längden över 9 m.

Huvudmotiven är bibliska gästabudsscener. Gavelfältet framställer Belsassars gästabud, och den berättande bildsviten skildrar Den stora nattvarden. Därtill kommer en udda framställning av hjälten Roland. Hur denna anslutit sig till det övriga materialet är oklart. Möjligt är att fältet suttit nere vid dörren i anslutning till traditionen om väktargestalten.¹ Detta kan endast bli en gissning.

Gavelfältets gästabudsskildring utgår från Daniels femte kapitel: »Konung Belsazar gjorde et härligt gästabud til sina wäldiga och höfwitsmän, och drack sig drucken med them. Och tå han drucken war, bød han bära fram the gyldene och silfwerkärill, som hans fader, Nebucad Nesar, utu(r) templet i Jerusalem borttagit hade, at Konungen med sina wäldiga, och med sina hustrur, och

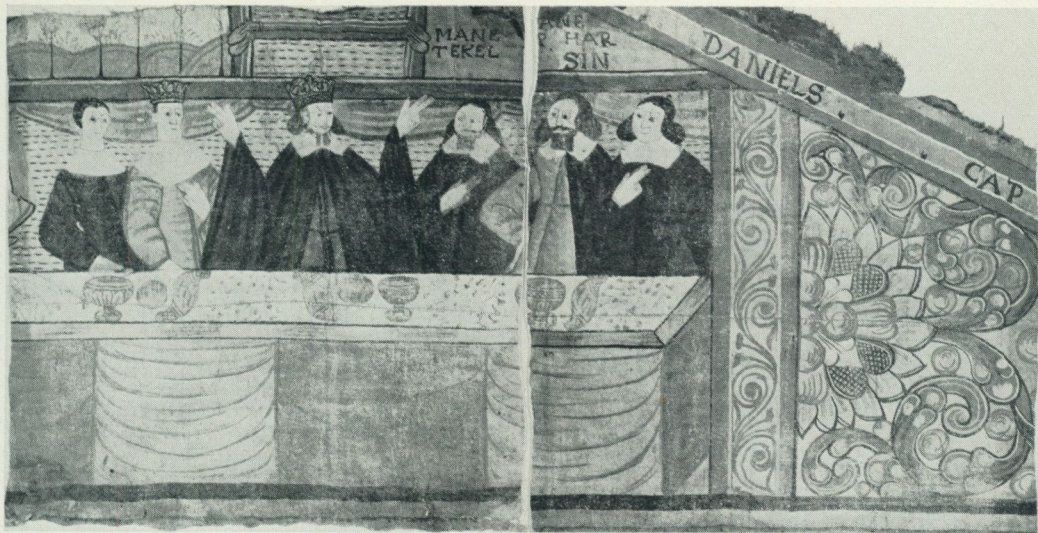

Uppslaget visar större delen av de nyförvärvade bonaderna.

1—3. Bilderna ovan på den vänstra sidan och nedan över hela uppslaget utgör delar av den sammanhängande sviten på över nio meter, som sannolikt har löpt runt ett helt rum. Motivet är Den stora nattvarden. Textlöpan ovanför bilderna är defekt. Den börjar mitt i en mening med orden »och sände sijna tjänare at (inbjuda till) nattvard och bödh många . . .» Den ofullständiga texten visar att första bildfältet gått förlorat.

Bilderna nedan utgör de sista fälten i sviten och visar hur den utsände tjänaren framför invitationen till den nygifte mannen, som nekar att infinna sig. Därefter följer slutscenen med själva gästbudet.

4. Bilden ovan visar den bevarade delen av gavelfältet, som på bägge sidor har varit omgivet av akantusrankor. Det är daterat 1668 på det yttersta hörnet med akantusdekor, återgivet på bild 5 sid. 193. Motivet är Belsassars gästabad och alla de här återgivna interiörerna med det dukade bordet visar inbördes stor överensstämmelse med den draperade duken, de vridna bröden och de svarvade dryckeskalkarna. Gavelfältet är defekt upptill och det går ej att avgöra om det varit avpassat för en ryggåsstuga eller en interiör med tredingstak.

med sina frillor skulle dricka theraf.» (Daniel 5, v. 1–2, enl. samtida bibel-text.)

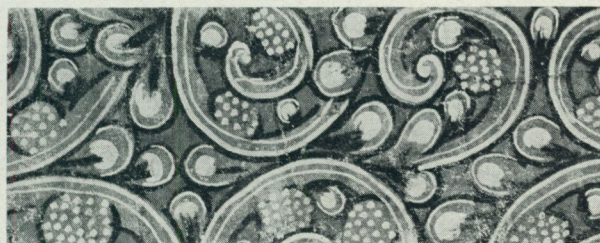
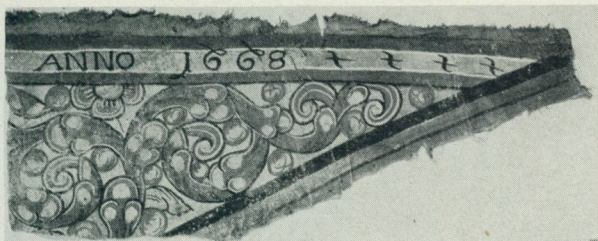
Bonadsmålaren har utfört en mycket beskedlig variant av den frodiga gästabudsscenen. Vi ser Belsassar som dominerande mittfigur i krona och rikt veckad mantel med upplyfta händer välkomna sina gäster. Den kronprydda, ljusklädda kvinnan vid hans sida är en av hans gemåler. Konstnären har, utifrån sin och beställningskretsens samhällssyn, givit konungen endast en hustru, och en av de omtalade frillorna är återgiven som en samtida svensk prästfru, svartklädd, höghalsad och med bindmössa, där inte en lättsinnig hårlock får vara synlig. Det stulna tempelsilvret liknar snidade och svarvade kalkar av trä, och av gästabudsmaten ser vi endast runda bullar och vridna bröd. Den olycksbådande texten »Mene mene thekel upharsin», som endast Daniel kunde tyda, är något missuppfattad. Den återfinns i ett smalt fält över bordssällskapets huvuden. Mittfältet har på bägge sidor varit omgivet av akantusrankor. Endast det ena sidostycket är bevarat, och i kanten på detta återfinnes året 1668 (bild 5). Av det andra sidopartiet återstår endast fragment.

Under gavelfältet har den berättande bildsviten löpt, upptill försedd med en beledsagande bildtext. Sviten har sannolikt nått runt hela rummet. Motivet är här Den stora nattwarden, hämtat ur Lukas 14: »En man hade tilredt en stor nattward och bød många. Och utsände sina tjenare, then stund nattwarden skulle stå, at han skulle säga them, som budne woro: Kommer, ty allting är redo...

Och the begynte allesammans ursäkta sigh.» Så följer skildringen av de olika uppgivna motiven till återbud; den ene hade köpt sig ett jordagods, den andre ville pröva sina nya oxar, den tredje var nygift. Mannen som tillrett sitt gästabud ger då befallning att alla samhällets olyckliga skall inbjudas: »the fattiga och krymplingar, halta och blindas haf här in.» (Luk. 14, v. 16–21).

Sviten är defekt. De fyra inbjudningsmomenten finns alla företrädade, men avbrott i textlöpan klagör att fälten med figurmåleri är stympade och att de även torde ha varit åtskilda av dekorativa mellanpartier. Bonadssvitens text ansluter sig nära till bibelns och lyder: (Den rike mannen) »sände sijna tjänare at... (inbjudas till) nattward och bød många (men de begynte allesammans ursäkta) sigh, therföre wardt husbonden wre(d och sade till sin tjänare gack ut och inbjud the sjuka, alla the fattiga halta och blindas, men ingen af them som budne woro finge smaka hans nattward.» Sviten avslutas med en framställning av själva gästabudet, där de inbjudna infiner sig med hjälp av kryckor och träben.

Framställningen är starkt stiliserad, och de agerande har ett ytterst begränsat rörelseschema. I stort sett förekommer endast två handrörelser, en med uppsträckt hand och två pekande fingrar och den andra med flata handen vilande mot bröstet. Männens ben och fötter ger nästan intryck av att vara tecknade efter schablon. Den utsände tjänaren står oföränderligen i varje scen bredbent och bestämd med hatten i handen och försöker handgripligen få de inbjudna med sig.

5. Ytterparti av gavelvälfält med akantus. Daterat 1668. Ur nyförvärven.

6. Fragment av bonad daterad 1645 med akantusmotiv. Ur sviten från Hässja, Alfta socken. NM 199.675.

Bakgrunden utgöres av en förenklad palatsarkitektur, genom vars murverk man skådar ut över en stadssilhuett med en myckenhet av tornspiror. Enkla draperier fullbordar interiören, som rimligen har sina rötter i rumsframställningarna i renässansens gravrymmer, ehuru här har skett en stark förenkling.

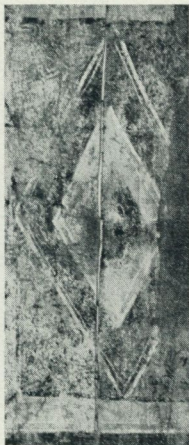
Det erbjuder ingen svårighet att geografiskt placera dessa bonader. De

hör hemma i Hälsingland. De två inledningsvis nämnda rumsinredningarna i museets ägo, bägge från Hälsingland, från Hässja i Alfta och Hammarvall i Delsbo, erbjuder ett gott jämförelsematerial. De är bägge publicerade av Svante Svärdström.²

Både målningarnas allmänna karaktär och de många enskilda detaljerna visar den nära släktskapen. Jag har tidigare berört det strängt stiliserade rörelseschemat och rumsframställningen med arkadbågar som ger utblickar mot ett stiliserat landskap. Tegelväggarna markeras med små horisontella streck, och golvbeläggningen har ett vågbandsmönster, åstadkommet med täta parallella penseldrag.³

Akantusrankor i rött med vita bladändar och prickcornerade druvliknande frukter är ett dekormoment som följer hälsingemåleriet under mycket lång tid. Nyförvärvets akantusblad är nästan identiska med dem man finner fragment av på Hässjabonaderna (jfr bild 5 och 6). Lika så återkommer den fyrbladiga rosen inskriven i en romb i Hammarvalls-materialet (jfr bild 7 och 8).

Helt fristående från de övriga berättande bildfälten är den bonadsdel som visar oss hjälten Roland med sitt horn,⁴ här framställd som en herreman, inramad av draperier och mot en bakgrund av arkitektur. Jag känner ingen annan Rolandsframställning i samtida bonadsmaterial, men Rolandsgestalten förekommer i senare hälsingemåleri i delsbokorpralen Reuters motivförråd.⁵ Reuters version från ca 1750 är så nära överensstämmande med den äldre upplagan från 1668 med avseende på kroppsställ-

7. Del av väggfält, romb med inskriven fyrbladig blomma. Ur nyförvärven.

8. Del av väggfält, romb med inskriven blomma. Ur sviten från Hammarvall, Delsbo socken. NM 244.829.

9. Roland, från 1668.
Ur nyförvärven.

10. Roland, ca 1750
sannolikt av Gustaf
Reuter, Delsbo,
NM 4.870.

ning, hornets utformning och inramningen med draperier, att ett samband dem emellan är uppenbart (jfr bild 9 och 10).

Jämför man Hässjamålningarnas variant av Den stora nattvarden med framställningen av samma motiv på de nyförvärvade bonaderna, är det slående, hur nära de bägge bonadssviten står varandra. Bild för bild kan man följa, hur tjänaren förgäves framför sin inbjudan.

I scenen med det nygifta paret visar bägge versionerna, hur tjänaren med hatten i handen försöker få brudgummen med sig, medan hustrun å sin sida håller maken i ett fast grepp i armen. Interiören är likartat uppbyggd, ehuru Hässjavarienten har flera figurer inkomponerade i bilden, såsom en trumpetblåsare och en uppvaktande kammartärna. Studerar man plöjningsscenen, är överensstämmelsen nästan identisk. Tjänaren gri-

per här den tilltänkte gästen i armen, medan denne pekar ut mot sina åkrar, där en plöjare börjat vårbruket. Plöjaren för årdret med högra handen, medan han med den vänstra håller upp tömmarna. Anmärkningsvärt nog använder han häst. Bonadsmålaren har här frångått bibelns beskrivning om oxarna och anknytat till det norrländska bruket med hästen som dragare. Inhägnaden med palissad återkommer på bägge bonaderna ehuru något olika placerade i bildfältet (bild 11 och 12). Den största avvikelser ligger i skildringen av slutscenen. Gästabudet för de halta och lytta är betydligt rikare utformat i Hässjavarienten.

De tre bonadssviten från Hässja, Hammarvall och 1967 års nyförvärv står varandra mycket nära till både uppbyggnad och i enskilda dekorde-taljer. För de bägge nattvardsfram-ställningarna är överensstämmelsen så

11. Plöjarscen från 1645. Ur sviten från Hässja, Alfta socken. NM 199.675.

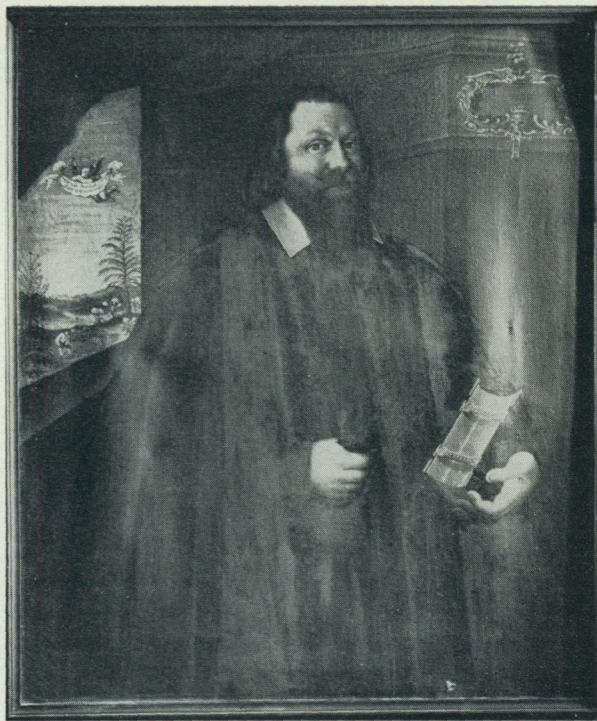
stor att de måste vara arbeten från samma skola, där bonadsmålarna, trots en generations tidsskillnad, med mycket små variationer följt samma traditionsförlaga och använt samma formförråd. Detta tidiga hälsingemåleri bygger vidare på arvet från det kyrkliga kalkmåleriet, av vilket det finns några goda exempel i Grund-

12. Plöjarscen från 1668. Ur nyförvärven.

sunda i Ångermanland och Hackås i Jämtland, de senare daterade 1601. Det får betraktas som en ödets ironi att det bäst bevarade som hälsingar åstadkommit av 1600-tals kalkmåleri finns i grannlandskapens kyrkor.⁶

Med hänsyn till den ringa variationen mellan nattvardsmotiven från Hässja, daterade 1645, och nyförväret från 1668 är det anmärkningsvärt att dräktframställningen med stor precision följt den modesvängning som ägde rum under Karl XI:s första regeringsår. När det gäller provinsmåleri, är man ju alltid böjd att räkna med en relativt lång stilretardering. Modedetaljer kan utgöra en osäker grund för datering med hänsyn till den varierande tidrymd som nyhets-spridningen kan tänkas kräva från stad till landsbygd. Men nyheter kan även förmedlas oväntat snabbt, och här är ett gott exempel på hur raskt nya modedetaljer upptagits och återgivits. 1645 års figurer är klädda efter ett för sin tid något föråldrat

13. Kyrkoherde
Magnus Björkman
1614–72. Porträtt
av J. Aureller d. ä.
1654, Delsbo kyrka.
SPA.

mode i vida pösbyxor och kort jacka, avskuren i midjan och försedd med axelklaffar. Damerna har kort tröja med axelklaffar och huvudbonad med uppvikt brätte av s. k. Maria Stuart-typ.

En avgjort föråldrad detalj är pipkragen, som 1645 var helt avlagd i borgerliga kretsar. På 1668 års bonadsmålningar, 23 år senare, är männen iförda vida, kjolliknande, knållånga byxor av s. k. rhengrevetyp. De har långa rockar med nedvikt spetskrage och därtill längre frisyr, anpassad till det nya kragmodet. Kvinnorna har kragar som faller ner över axlarna och små bindmössor som döljer allt hår, just så som vi återfinner dem på samtida porträtt i trakten.

Det är av intresse att konstatera

att stockholmsmålare varit verksamma i Hälsingland på 1650-talet. En av dem var Johan Johansson Aureller (1626–1696), som 1654–55 arbetade i Delsbo, där han målade kyrkoherde Magnus Björkman och dennes maka Margareta. Porträtten hänger ännu i kyrkan.⁷ 1668 års bonadsfigurer är i stort sett iförda kläder av samma typ som kyrkoherdeparet bär på dessa porträtt (bild 13, 14). Det är inte bönder som framställts på bonaderna. Visserligen finns det belägg för att allmogen i de norrländska kustlandskapen tidigt tog intryck av den borgerliga dräkten,⁸ men spetskantade kragar och slängkappa har bönder inte burit; de var ett utpräglat herremansplagg. Icke heller hatt bars i trakten före 1740.⁹ Undantag i dräktskicket gjordes endast vid vigsel, då brudgummen bl. a. kunde få hyra prästkappa. Bruket var särskilt utbrett i just Hälsingland.¹⁰ Bonadsmålaren har återgivit de ståndspersoner han sett på landsbygden, och det har närmast varit prästerna. Jämförelsen blir ännu mera övertygande, när man studerar samtida porträtt av provinsens fåtaliga herrskap i siden och lockfrisyrer.¹¹ Bonadsmålaren förlämnar inte sina gästbudsdeltagare någon officerselegans. Däremot har han tillägnat sig ganska mycket av det samtida porträttmåleriets allmänna karaktär. Särskilt framställningen av »kiämpen» Roland är värd att beakta. Han har mycket mera av prästman över sig än krigare. Hans dräkt är icke olik en prästkappa. Byter man ut hornet i hans hand mot en bibel, skulle vi tro oss se en kollega till kyrkoherde Björkman i Delsbo. Själva kompositionen med knästycke och

14. Margareta Michaelsdotter Gestrinia, maka till kyrkoherde Björkman. Porträtt av J. Aureller d. ä. 1654, Delsbo kyrka. SPA.

den värdiga gestalten i halv enface mellan stelt draperade tygvåder är otänkbar utan kontakt med porträtt liknande dem i Delsbo kyrka.

En roande detalj är hattceremoniet på de bägge nattvardssviterna. Tjänaren har hatten i handen, när han talar till en överordnad, ståndspersonen behåller hatten på även inomhus. En samtida skildring på högsta nivå har vi i ambassadören Whitelockes dagbok, där denne beskriver hur drottning Kristina inomhus var iförd sobelkantad mössa för att kunna taga den av sig som hedersbetygelse för det främmande sändebudet.¹²

Hälsingland uppvisar ett mycket rikt inredningsmåleri under hela 1600-talet. Alla de stora bonadsfynden – stora både från kvantitativ och

kvalitativ synpunkt – som gjorts från tiden före 1700 härrör från Hälsingland. Jag tänker här inte endast på Nordiska museets material utan särskilt på Hälsinglands museums rika samlingar i Hudiksvall, som nyligen tillfördes ett enastående fynd av 1500- och 1600-talsbonader från Alfsta socken.¹³ Hälsingland har varit den ledande målarprovinsen under denna tid. Detta har länge varit beaktat, likaså att huvuddelen av fynden härstammar från en begränsad del av provinsen, nämligen Alfsta och Delsbo socknar. Just i dessa trakter har verkat en produktiv målarskola, som sysslat med både kyrklig och profan inredning. Man har här konserverat vissa traditionsförlagor och endast stegvis upptagit nya formförråd. Belysande för den ytterst konservativa konstuppfattningen är just det här angivna exemplet på en snabbt accepterad ändring av modedräkten och en nyanpassning till det samtida porträttmåleriet, samtidigt som inte den minsta förändring göres av de konstnärliga uttrycksmedlen, när det gäller den berättande framställningen. Man har all anledning att räkna med Hälsingland som ett novationsområde under 1600-talet, där det funnits ekonomiskt underlag för nya stilimpulser. Man kan utgå ifrån att bonader av den här skildrade typen ingått i storgårdarnas heminredning under 1600-talet, även om vi först från 1700-talet har bevarat bonadsmåleri på ursprunglig plats i bondehemmen. Arkivaliskt kan det emellertid icke styrkas. Bouppteckningar för bondehem finnes som bekant inte före 1750. Däremot vet man genom de tidiga prästgårdsinventarierna, att präst-

hemmen var försedda med bonader redan under 1600-talet.

Att Alfta prästgård haft bonader 1679 framgår av ett inventarium, där 27 alnar bonader uppgives som prästens egendom. Liknande uppgifter föreligger från Färila 1668, Järvsö och Bergsjö 1682.¹⁴

Samma förhållande rådde i ett flertal prästgårdar i Dalarna.¹⁵ En del av dessa bonader omnämnes som gamla. Från Grangärde heter det till exempel 1696: »Gamla målade wäggie bonader på båda gaflar och 3 wäggjar kunna för ålder eij i panningar werderas.»¹⁶

Så tidigt som 1634 har vi ett litet vittnesbörd om bonadsmåleri, men icke från Hälsingland utan från Småland. Det är fransmannen Charles Ogier, som detta år övernattade i en prästgård i »Calmare län», där »Väggarna och taken strålade överallt av brokiga målningar om än icke efter flamska eller italienska smaken».¹⁷ Hur gamla anor det svenska bonadsmåleriet har lär aldrig kunna fastställas, men att det förekommit åtminstone på 1500-talet visar det tidigare nämnda daterade materialet i Hälsinglands museum.

Sammanfattningsvis kan sägas att Nordiska museets nyförvärv från 1668 har utgått ifrån en målarskola, som verkade i Alfta-Delsboområdet och som under hela 1600-talet arbetade med samma traditionsförlagor och samma formförråd i anslutning till kyrkligt kalkmåleri. Någon bonadsmålare är ännu icke känd till namnet. Huvudmotiven utgöres av två gästabudsscener, Belsassars gästabud och Den stora nattvarden. Bildinnehållet har förlorat en del av sitt

religiösa innehåll och anknyter till samtida festbruk, där de medagerande är klädda i tidens modedräkter. Dräkterna är närmast hämtade ur prästeståndets klädstandard. Konstnären har tagit intryck av det samtida porträttmåleriet, och några av bonadsfigurerna anknyter genom komposition, textildekor och klädedräkt till samtida porträtt i trakten. Beträffande bonadernas ursprungsmiljö kan ingenting med säkerhet fastställas. Genom de tidigaste inventarieförteckningarna vet vi att prästerna haft bonader på 1600-talet, men även de rika hälsingebönderna bör rimligen ha haft samma standard i sina stabila timmergårdar.

¹ Om väktargestalten jfr S. Svärdström, Hälsingemålningar från drottning Kristinas dagar, Fataburen 1936, s. 58 ff.

² Materialet från Hässja och Hammarvall hör sinsemellan samman. Om Hässja i Alfta, se S. Svärdström, Hälsingemålningar, och för Hammarvall i Delsbo dens., Bibel på väv och mur, en norrländsk målarskola under stormaktstiden, Fataburen 1953.

³ Jfr Hammarvall, bild 5 och 6 i Bibel på väv och mur, med Hässja, bild 3 i Hälsingemålningar, enl. ovan.

⁴ Rolands attribut, hornet, visar att gestalten hänsyftar på den franske hjälten Roland, Karl den stores krigare, vilken med hornsignaler under strid tillkallade förstärkningar. Om honom diktades under tidig medeltid den s. k. Rolandssången. Jfr S. Erixon, Målarerna berätta, Svenska Kulturbilder, ny följd 1, 1934, s. 127.

⁵ Gustaf Reuter, 1699–1783, korpral och målare i Delsbo. Se härom S. Erixon, Hälsinglands bygdemåleri under äldre skeden, Svenska Kulturbilder, ny följd 4, 1937.

- ⁶ Hackås kyrkas kalkmålningar är publicerade i Jämten 1966, planscharket.
- ⁷ Porträtt av kyrkoherde Magnus Björkman och h. h. Margareta är publicerade av K. E. Steneberg, Kristinatidens måleri, 1955, plansch 21–22, bäge utförda av J. Aureller d. ä. (1626–1696). Om Aurellers verksamhet se s. 51 ff.
- ⁸ Sigfrid Svensson räknar med att kvinnodräkten i Ångermanland redan under 1600-talets senare hälft var starkt påverkad av borgerligt dräktskick. (Dräktlyx i Ångermanland, s. 80) och att bindmössor kom i bruk där redan tidigt på 1600-talet (jfr Bindmössor och deras föregångare i svensk folkdräkt, Bygd och yttervärld, 1942, s. 40.) Långrockar bars av bönder i Delsbo i varje fall i början på 1700-talet, enligt Svensson, Modelejon i bonde-
dräkt, Svenska kulturbilder 4, 1930, s. 174.
- ⁹ Delsboprosten Lenaeus nämner i Delsboa illustrata, att några bönder började använda hatt först efter 1740 i hans pastorat. Jfr Svensson i Modelejon, s. 179.
- ¹⁰ Jfr N. A. Bringéus, Prästkappan som brudgumsplagg hos norrländsk allmoge, i Kulturspeglingar, Studier tillägnade Sam Owen Jansson, 1966.
- ¹¹ I Hälsinglands museum, Hudiksvall, hänger porträtt föreställande stadsmajoren i Hudiksvall Johan Blank och dennes maka, avporträtterade av okänd konstnär 1654. Publicerade av K. E. Steneberg a. a., pl. 11–12.
- ¹² B. Whitelocke, Dagbok öfver Dess Ambassade til Sverige åren 1653–54, Uppsala 1777. Om hatten som ceremonidetalj, se i övrigt Gunnel Hazelius Berg, Om hattens rätta bruk, Fataburen 1963.
- ¹³ Se härom Maj Nodermann, De nyfunna bonaderna i Alfta, en första kommentar, Fataburen 1965.
- ¹⁴ Uppgifter om bonader föreligger från Alfta 1679, inventarie- och visitationsbok N:I, Färila 1668 LI:1, Järvsö och Bergsjö 1682 LI:2, samtliga i Härnösands landsarkiv. För Bergsjö är ovisst om det verkligen gäller bonader, då det endast angives »målning», vilket kan betyda dekor direkt på väggen. Materialet kan säkerligen kompletteras utöver detta.
- ¹⁵ Se härom S. Erixon, Prästgårdar i Dalarna under 1600-talets senare del och 1700-talets början, Fataburen 1924. Han nämner där exempel från Grangärde 1696, Lima och Malung 1698 och Leksand 1704. N. E. Hammarstedt omnämner bonader i prästgården 1672 i Ett bidrag till den kringbyggda gårdens historia hemtadt ur Torsångs kyrkoarkiv, Fataburen 1918.
- ¹⁶ S. Erixon, Prästgårdar i Dalarna, s. 59.
- ¹⁷ Charles Ogiers dagbok under ambassaden i Sverige 1634–35, 1914, s. 22.

SUMMARY

The Great Banquet in Hälsingland

In November 1967 the Nordic Museum acquired a suite of painted tapestries from the estate of the deceased Captain A. Henning of Stockholm. The suite had been purchased from an antique dealer. Its origin was unknown.

The tapestries, dated 1668, are com-

posed of cut-up pieces, clearly related to one another, and consist of a gable panel and a suite over 9 metres in length which probably ran round the walls of the same room. They are painted with distemper on fabric.

The motif is *Bælschazzar's Feast* (Daniel

5) and the *parable of the Great Supper* (Luke 14) and an odd wall-panel with a representation of the *Hero Roland*.

By comparison with earlier known tapestry paintings, which present great resemblances with the present ones, it may be established that they originate from Hälsingland, from a school of painting active in the Alfta-Delsbo area, where during the 17th century the same traditional originals and the same stock of forms had been used in ecclesiastical plaster-painting. No tapestry painter from that school is yet known by name. The chief motifs are two banqueting scenes. The composition has lost some of its religious content and links up with contemporary practice, the participants

being clothed in the fashionable costumes of the time. The clothing is most closely reminiscent of that worn by the clergy. The artist has been influenced by the contemporary portrait paintings, and in composition, textile design and clothing some of the figures in the tapestries resemble contemporary portraits in the area. Nothing can be definitely established concerning the original environment of the tapestries; from the earliest inventories we know that the clergy had tapestries in their homes during the 17th century, and this suggests that the rich Hälsingland peasants as well should have used the same decoration in their timber farmhouses.